

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

София, бул. "Христо Ботев" №55, п.код 1040, тел. централа 98511199, факс 981 37 36

ИАГ-15763-15.07.2020

УТВЪРЖДАВАМ:

X инж. Мирослав Маринов

МИРОСЛАВ МАРИНОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Signed by: Miroslav Tsonev Marinov

**Указания за стопанисване на издънковите дъбови гори на територията на
ДП ЮЗДП, ДП СЗДП и ДП ЮИДП**

Проведеното през месец ноември 2016 година национално съвещание на тема „Перспективи и насоки за стопанисване на издънковите дъбови гори прие решение, тези гори да бъдат разделени в три групи: за **възстановяване (В)**, за **трансформиране в семенни (П)** и за **смесено издънково-семенно или семенно-издънково стопанисване (С)**, както и да се разработят регионални лесовъдски системи за стопанисване на издънковите дъбови гори.

Въз основа на опита от досегашните лесовъдска работа и нивото на познание за екологията и стопанските практики, засягащи издънковите дъбови гори, вкл. изготвените и приети от Експертен съвет в ИАГ, регионални научно-приложни проучвания за стопанисване на издънковите дъбови гори, на основание чл. 4 от Наредба 8 от 05.08.2011г. за сечите в горите, Изпълнителна агенция по горите дава следните,

УКАЗАНИЯ:

Лесовъдските системи за стопанисване на издънковите дъбови гори се диференцират спрямо целите на стопанисване и формираните групи, като се отчитат конкретните характеристики на всяко едно насаждение, след проверка на терен. Алгоритъмът на работа включва регионално определяне на групите издънкови гори по научно доказани критерии , както следва:

I. ГРУПАТА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ (В).

Към групата за възстановяване (В) се включват тези насаждения, в които има наличие на деградация от втора или трета степен, най-често при наклон на терена над 30 градуса, много бедни и бедни месторастения (тип А и тип В), наличие на ерозия, наличие на хумусно-карбонатни почви, относително ниска производителност изразена чрез бонитети IV и V. Конкретните критерии по регионални данни са посочени в Приложение №1, а начините за прилагане в отделните случаи се съобразяват с Приложение №3.

Възстановяване се препоръчва в случаи, когато издънковата гора е видимо деградирала и отчасти не отговаря напълно на понятието „гора, в неговият лесовъдски смисъл“. Това може да се дължи на ред причини, например: лошо стопанисване с прекомерни или незаконни сечи, дълговременна паша на домашни или диви животни, често опожаряване, значими и чести повреди от снеголоми, ветроломи, ледоломи и др. Деградацията не протича равномерно, като по-уязвими са горите на по-бедни и по-сухи месторастения, вкл. микроместорастения, чийто капацитет за осигуряване на дървостойките с влага и хранителни вещества е малък. От последното следва, че и процесите на възстановяване не протичат равномерно.

Действията за възстановяване имат за цел да спрат бъдещата маргинализация (влошаване) на условията в екосистемите, като предотвратят на първо място загубата на почва (влошаване на сруктурата и плодородието на почвите), особено при наклонени, припечни и карстови терени. Възстановяването на почвените субстрати в такива гори протича много бавно поради относително малкия обем на биологичния кръговрат, което произтича от относително малкото количество растителна биомаса на терена. Алгоритъмът за възстановяване е следният:

- Идентифициране на първичните причини за настъпилата деградация;
- Спиране въздействието на първичните причини за деградация. Например, предприемане на мерки за ефективна забрана на паша, предотвратяване на пожари или незаконни сечи. В случаите на катастрофални явления в резултат на климатични промени, като продължителна суша, следва да се планират и подходящи адаптивни стопански намеси - например, усъвършенстване на системите за пожароизвестяване;
- Преминаване към активно или пасивно възстановяване.

Активното възстановяване изисква финансов ресурс и следва да бъде обосновано. Свързано е с лесокултурни и лесовъдски дейности като:

- Залесяване на отделни групи в подходящи места в насажденията. Изборът на видове и произходи за залесяване или посев, както и конкретната лесокултурна практика (почвоподготовка, гъстота, метод на създаване), следва да са съобразени с адаптационните

възможности на видовете при конкретните месторастения, особено при наличие на по-високи степени на ерозия на почвата.

➤ Провеждане на лесовъдски намеси за редуциране на нежелани видове и толериране на коренните такива. Тук се включват мероприятия, като изсичане на подлеса, подпомагане на възобновяването чрез разрохкване, внасяне на торове или микориза, засенчване или поливане на желаните фиданки, подрязване на подраста на пънче и други. Тези дейности следва да обхващат само отделни части от насажденията, като не създават предпоставки за допълнителна деградация, чрез прилаганите технологии и допълнително редуциране на растителното покритие. Изсичането на стоящи сухи дървета или дървета със суховърши в короната създава подобна предпоставка. Същото се отнася за така нареченото „подмладяване“ на дървета от ценни видове, които имат различна степен на суховърши или гнилоты. Отстраняване на такива дървета може да се допусне само по изключение за изпълнение на други лесокulturни и лесовъдски дейности (например, почвоподготовка за залесяване). Дейностите по възстановяване следва да отчитат принципа че то не би могло да се случи, ако на ландшафтно ниво (т.е. наблизно в района) не са съхранени представители на коренните видове, към които е насочено възстановяването.

➤ Изпълнение на други технически дейности за спиране на ерозията - изграждане на временни или трайни противоерозионни съоръжения в съответствие с изискванията на Наредба № 4 от 19 февруари 2013 г. за защита на горските територии срещу ерозия и порои и строеж на укрепителни съоръжения.

Пасивното възстановяване изключва изцяло всякаква намеса в насажденията. Разчита се, че след спирането на причините за деградацията, естествената сукцесия (вторична колонизация на растенията) ще доведе до необходимото възстановяване, разбира се след относително по-дълъг период от време, който може да надхвърли няколко десетилетия.

Пасивното възстановяване може да бъде променяно в активно, в случаи, когато това е обществено необходимо, най-често с цел промяна на ландшафта или при нужда от допълнителна защита на прилежащите територии. Преминаването от активно към пасивно възстановяване може да доведе до нежелани сукцесии и загуба на много средства, вложени в активните дейности.

След възстановяването на издънковите гори тяхното стопанисване може да се промени, като се аргументират подходящи, традиционни за останалите групи гори лесовъдски цели. Това следва да се установи при планирането на насажденията.

II. ГРУПА ЗА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ПРЕВРЪЩАНЕ В СЕМЕННИ (II)

Групата издънкови дъбови гори за задължително превръщане в семенни (П) предполага, че следващото поколение ще бъде високостъблено. В нея се включват насаждения с относително висока производителност, в добро здравословно състояние, най-често на средно богати и богати почви, при релефни форми - склон долна част, равнина, или с наклони под 25 градуса, и възраст над 40 години. Допълнително изискване е в състава да доминират стопански ценни дървесни видове. Конкретни критерии по региони са посочени в Приложение №2, а насажденията в които може да се прилагат се определят, съгласно Приложение №4. За горите за задължително превръщане се препоръчват следните възобновителни сечи:

Неравномерно-постепенна сеч с възобновителен период не по-малък от 40 години (След влизане в сила на изменението на Наредба 8 за сечите в горите, възобновителния период се изменя на 25-30 години). Провежда се в зрели насаждения със запазена пълнота и склопеност над 0,7. Провеждат се минимум 4 намеси през 7-8 години или максимум 6 намеси през 5-6 години. Извършва се задължително върхово селекционно отглеждане на отделни качествени дървета от наличния дървостой, с цел производство на строителна дървесина. Интензивността на всяка намеса е до 25% по запас и 25% от площта за възобновителни участъци. Необходимо е отглеждане на възобновените участъци и подрязване на угнетения или повреден подраст на пънче. Подрязване на подраст във възобновителните участъци, ако е торчкувал. Подходяща е за насаждения с площ не по-малка от 5 ха, като за предпочитане е площта на насажденията да е над 8-10 ха. Последното предполага извършване на сечи в сродни съседни издънкови насаждения, ако са с по-малка площ и близки лесовъдски характеристики.

Ако в насаждението са започнати краткосрочни възобновителни сечи, но склопеността и пълнотата са все още над 0,5 краткосрочната, равномерна сеч се преустановява и се преминава към неравномерно-постепенна сеч, чийто възобновителен период ще е по-къс (остатъчен) от този на цялостно провеждане само на този вид възобновителна сеч. Остатъчния възобновителен период е от 15-20 години при започнали възобновителни сечи и пълнота по-голяма от 0,5. За да се изпълни този възобновителен период е нужно задържане на склопа в най-запазените по отношение на пълнота и склопеност участъци от насаждението максимално дълго, с оглед задържане на възобновяването, при наличен относително жизнен дървостой. При първоначално преминаване към неравномерно-постепенна сеч, тези най-запазени участъци трябва да включват над 50 % част от площта на насаждението. Сечта включва провеждане на минимум 3 и максимум 4 намеси през 5-6 години.

Навсякъде, при прилагане на неравномерно-постепенна сеч може да се извършва цялостно селекционно отглеждане на стария дървостой с интензивност до 5%. Задължителни са

осветленията и прочистките на младия дървостой в нововъзобновените участъци при всяка фаза на неравномерно-постепенна сеч.

В насажденията с пълнота 0,4-0,5 следва провеждане на постепенно-котловинна сеч с минимум от 2 намеси при пълнота 0,4 и максимум 3 намеси при пълнота 0,5. Сечта включва отварянето на котли с размери по диаметър до 2 пъти височината на дървостоя и остатъчен възобновителен период от 8-15 години. Препоръчва се подрязване на затормозения и с лоши стъблени форми подраст и отглеждане (осветления и прочистка) на освободените площи при всяка фаза на сечта.

В изредените насаждения с пълнота 0,1-0,3 да се извършва отглеждане на подраста чрез осветления и запазване на единични дървета от зрелия дървостой, като биотопни или допълнителни семенници, т.е. не се извършва така наречената сеч на надлесни, или окончателна фаза при вече възобновена площ.

След последните намеси с възобновителни сечи, във формираните относително неравномерни по възраст и площ младияци се провеждат задължителни осветления и прочистки, толкова пъти, колкото е необходимо, за да се постигне окончателно целта за превръщане на насажденията в семенни, с подходящ по състав дървостой.

III. ГРУПА ЗА СМЕСЕНО СТОПАНИСВАНЕ (С)

Насажденията, които не са определени за възстановяване или за превръщане формират групата за смесено стопанисване (С). Тук се поставя дългосрочна цел за постепенното и на части трансформиране на насажденията в семенни през следващите 2-3 поколения. Последното не изключва възможността за превръщане на някои от горите от тази група в семенни още чрез следващото поколение, при благоприятно стечение на обстоятелства. Задължително е да се направи проверка на терен за потвърждаване принадлежността на всяко насаждение към дадената група на стопанисване. За горите за смесено издънково-семенно или семенни-издънково стопанисване се препоръчват следните възобновителни сечи:

Неравномерно-постепенна сеч с възобновителен период не по – малко от 40г. (След влизане в сила на изменението на Наредба 8 от 05.08.2011г. за сечите в горите, възобновителния период се изменя на не по-малък от 25 години) в насажденията без започнали възобновителни сечи. Провеждат се минимум 4 и максимум 5 намеси. Задължително е отглеждане на възобновените участъци. Изисква се запазване на наличният издънков дървостой на почувствителни места (труден достъп, голям наклон, ерозиран терени или влошен състав на дървостоя). По време на сечта също се прави слабо селекционно отглеждане на отделни дървета,

от които могат да се получи строителна дървесина. Както при групата за превръщане (П), такава сеч е подходяща за по-големи по площ насаждения над 8-10 ха.

Постепенно-котловинна сеч може да се прилага в насаждения със започнали възобновителни сечи и пълнота по-малка от 0,6 при общ възобновителен период не по-малък от 30г. (след изм. на Наредба 8 за сечите в горите, въз. период е 20 г., а за гори в натура 2000 – 30г.). В случая общият възобновителен период трябва да се определи като се направи проверка за годината на започване на актуалната възобновителна сеч. Тази сеч може да се прилага в класическия си вариант и в насаждения без започнали възобновителни сечи с нормална пълнота (0,7-0,9).

На сравнително богати и свежи месторастения, може да се извърши подрязване на подраства в котлите при условие, че те са с по-малки размери или е осигурено частично странично засенчване. Това може да стане чрез подрязване на подраства в изредените ивиците около заложените котли. Най-добри резултати от това мероприятие може да се очакват в насажденията доминирани от цер в състава на дървостоя.

Във всички млади насаждения следва да се извършват редовни отгледни сечи като при извършено подрязване на подраства на пънче се спестява провеждането на едно или две осветления. Последващите отгледни грижи да са съсредоточени върху фиданките със семенен произход от желаните дървесни видове и осигуряване на ценните спътници на дъбовете. При по-нататъшното отглеждане и превръщане на насажденията в семенни, да се приложи т.н. Френски метод за активно превръщане чрез прилагане на интензивни върхови отглеждания в издънково възобновените участъци.

Насажденията за смесено стопанисване се определят в съответствие с Приложение 5.

Указанията се прилагат за всички горски територии независимо от тяхната собственост, попадащи на територията на съответното държавно предприятие.

Приложение 1 Група за възстановяване (В)

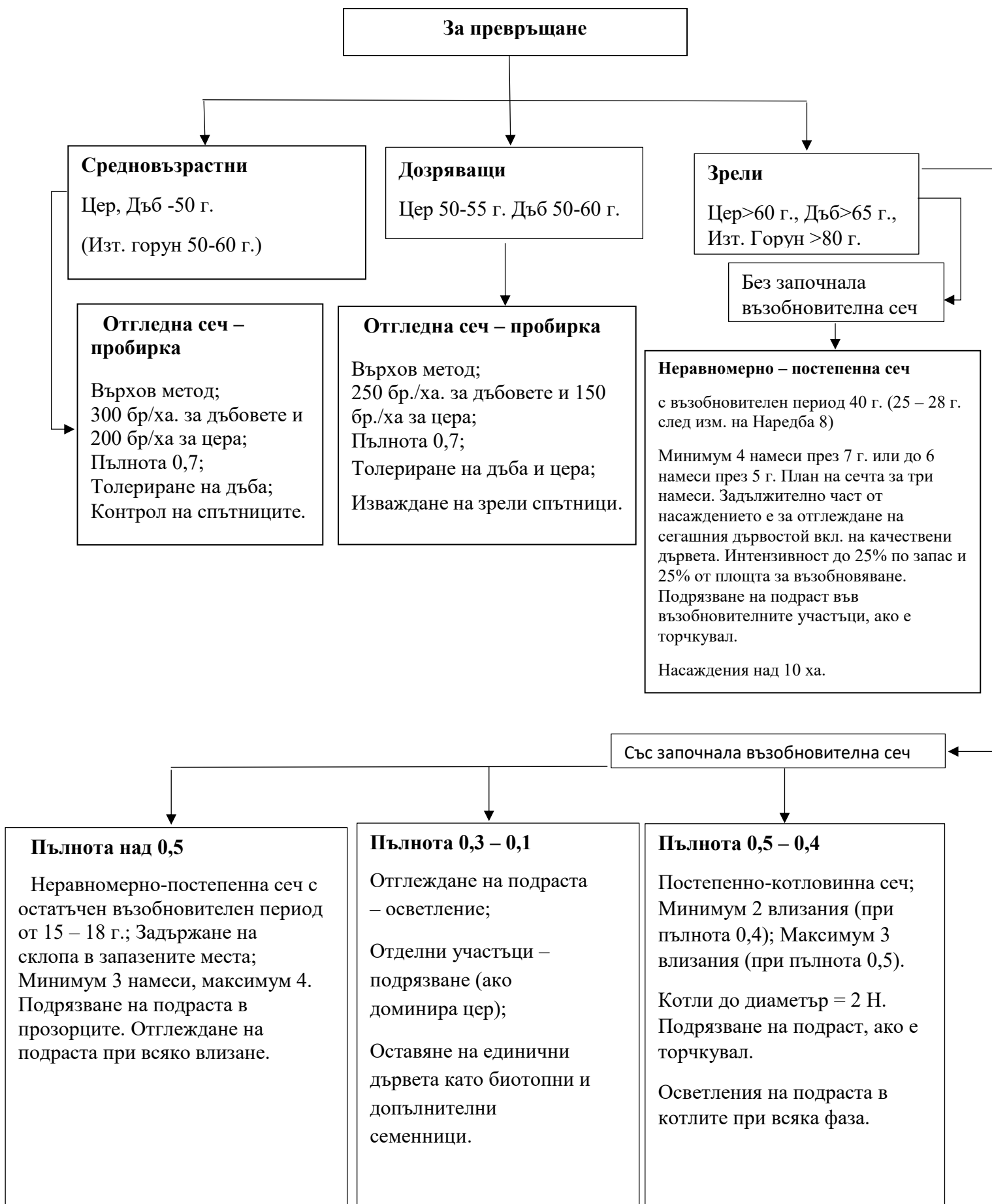
№	Критерии	ЮИДП	ЮЗДП	СЗДП
1.	наклон	>30	>30	> 30
2.	степен на ерозия	> 0	> 0	> 0
3.	състояние	лошо; лошо до средно	лошо	лошо с бонитет ≥ 4 и пълнота $\leq 0,4$
4.	тип месторастене <i>независимо от състоянието!</i>	A ₀ , A ₁ B ₁ B _{1, 1,2,2} B _{1,2} AB ₁ ,	A ₀ , A ₁ B ₁ B _{1,1,2,2} A _{1,2} B _{1,2}	A ₀ , A ₁ A ₁ , AB ₁ B ₁ B _{1, 1,2,2} B _{1,2} BC ₂
5.	допълнителни		Хумусно-карбонатна (независимо от състоянието и типа месторастене)	

Приложение 2 Група за задължително превръщане (П)

№	Критерии	ЮИДП	ЮЗДП	СЗДП
1.	наклон	≤ 25	≤ 25	≤ 25
2.	тип месторастене	C _{1,2} C ₂ C _{2,1} CD ₂ CD _{2,3} D ₁ D ₂ D _{2,3}	C _{1,2} C ₂ C _{2,1} CD _{-2,3}	C ₂ C _{2,1} CD ₂ CD _{2,3} D ₁ D ₂
3.	състояние	добро; добро- средно или средно-добро	Бонитет ≤ 3 и състояние = "средно" Бонитет ≤ 4 и състояние = "добро"	добро
4.	релеф	"равнина" или "падина" или "склон долна част"	"падина" или "склон долна част"	--
5.	допълнителни	Бонитет ≤ 3 с пълнота $> 0,5$ и възраст > 40	Пълнота $> 0,5$ и възраст > 40	бонитет ≤ 3 с пълнота $> 0,5$ и възраст > 30

Приложение 4

Приложение 5

За смесено семенно-издънково

